

EZ MÉG EGY SZABAD ORSZÁG?

Miskolci Nemzeti Színház

John Kander–Fred Ebb: *Kabaré*

A miskolci *Kabaré* azok közé a Mohácsi-előadások közé tartozik, amelyekről az az első benyomásunk, hogy az alkotók nem írták át- és szét, megmaradtak az eredeti darabnál. És ez tulajdonképpen így is van. Ha azonban jobban átgondoljuk, a *Mohácsi István* által újrarendezett szöveg, a rendező, *Mohácsi János* dalszövegei (*Eörsi István fordításai mellett*), az előadásban újra és újra visszatérő kiemelt mondatok egy nagyon is határozott gondolatkört rajzolnak ki. Hogy hová vezet a Sally által többször hangoztatott „leszarom a politikát”-mentalitás. Meddig lehet becsukni a szemünket, és azzal áltatni magunkat, hogy mi kívül állunk az egészen, minket nem érint, mi történik a saját kis életkörünkön túl? Milyen kompromisszumokat lehet megkötni, és milyeneket nem? Meddig mondhatjuk, hogy „ez még egy szabad ország”? (Ahogy Schneider kisasszony győzködi magát és a többieket.) Mohácsiék nem aktualizálnak, megtartják a történetet a harmincas évek eleji Berlinben. A Kit Kat Klub füledt, dekadens, áterotizált világába merülve egy ideig könnyű nem foglalkozni azzal, hogy mi van a klub falain

túl. *Khell Zsolt* forgószínpados díszlete fontos része annak, hogy a nézőtérben lassacskán rájövünk: ez a klub tulajdonképpen egy világmetafora. Lépcsőzetes kialakításával, a fent játszó zenekarral, néhány kiemelt asztallal az előtérben, a lefelé és fölfelé vivő életutakat is jelző lépcsővel. Folyton van mit nézni azon, ahogy a színészek, táncosok, zenészek belakják ezt a világot. Egy állandó mozgásban lévő freskót látunk megannyi részlettel, amelyeket nem is vagyunk képesek a maguk teljességében érzékelni, megfigyelni, miközben az egészről mégiscsak kialakul bennünk egy határozott kép. És ebbe a képbe forog bele az első felvonás vége felé az első megdöbbentő állókép mozdulatlanságba dermedt, élőhalott emberekkel, amely a mozgalmás-táncos jelenetek után éppen ezzel az elszáradt mozdulatlanságával hat. Egy hosszú pillantásnyi csak az egész, mint egy váratlan látomás. A második felvonásban ennek az állóképnek a párja már egy haláltábor képét mutatja, szögesdrót mögött álló rabokkal. Egy körbefordulásnyi rettenet. (Zárójelben: micsoda teljesítmény ez a színészektől és

a műszaktól, hogy mire talán egy fél perc múlva újra a klub gördül elénk, már újra a mulatózókat lássuk.)

A klub közteréhez képest a másik helyszín, Schneider kisasszony panziója és azon belül is Sally és Cliff szobája a megóvandó és megóvhatatlan magántér, a kör negyedik cikkelye pedig egyfajta átmenet a kettő között: a klub hátsó kijárata.

Egy ponton mégis közvetlenül ránk gyújtják a villanyt: amikor a klub tulajdonosa a szilveszteri mulatságon félbeszakítja Sally dalát, kiküldi a mulatóból és kiküldené a nézőtérrel a zsidókat. Lehet, hogy valamelyik előadásban a nézőtérrel is kiment valaki? Elképzelhető, de nem valószínű. Patikamérlegesen kimérték azt az időtartamot, ami elég hosszú ahhoz, hogy ez a gondolat megforduljon az ember fejében, de nem elég hosszú, hogy a váratlan közszerepléssel együtt járó vonakodást is legyőzze magában a néző.

És ha már nézői reakciók: sokan megtapsolták a Hitlerjugend indulóra utaló *Tomorrow Belongs to Me* (*A holnap már az enyém*) című dalt, amit az első felvonásban egy kislánnyal

Középen Szegedi Dezső, mögötte Harsányi Attila (fotó: Gálos Mihály Samu)

Jobbra: Czakó Julianna (fotó: Gálos Mihály Samu)

énekeltetett el Ernst, a klub tulajdonosa, és amelyhez aztán a klub közönségének jelentős része csatlakozott. Hogy a kislánynak és a társulat énekes teljesítményének szólt a taps, vagy annak, hogy nem ismerték a dal háttérét, nem tudom. Mindenesetre zavarba ejtő volt, mert valahol arra is utalt, hogy az ezúttal a szó minden értelmében hangzatos propaganda háttértudás nélkül tapsra készíthet.

A *Kabaré* a tavalyi *Kivilágos kivirradt*ighez hasonlóan bizonyítja, hogy a miskolci ma az egyik legerősebb társulat a magyar nyelvű színjátszásban, amely az ilyen összetett, sokszereplős előadásokat kiforrott, meggyőző összjátékkal képes abszolválni. Ebben beletartozik *Bodor Johanna* koreográfiája a Miskolci Balett táncosaival, akik a Kit Kat görög szerepében nemcsak táncolnak, de játszanak, beszélnek is. Nem mindig úgy szólnak meg, mint a színészek, de ez abszolút belefér a szerepükbe. A színház zenekara és énekkara nemcsak zenei teljesítményével, de folyamatos jelenlétével is hozzájárul a klub élettel, mozgással telítettségéhez. *Remete Kriszta* jelmezei összességükben a harmincas éveket idézik, de nem egy közülük egy mai ruhatárból sem lógna ki. Emlékezetes Sally vörös fellépőruhája, amihez persze az is nagyban hozzájárul, ahogy *Czakó Julianna* ezt a ruhát viseli.

Czakó Julianna Sally szerepében egyébként is az előadás egyik fénypontja. Karcos, szókimondó lány ez a Sally, aki az adott pillanatban él, nem vár illedelmesen, ha kedve támad egy férfire, megszerzi. *Rózsa Krisztián* introvertált, csöndesebb Cliffjével nem nagyon illenek össze, és bár a szerelem megérkezik, végig világos, hogy hosszabb távon nem tudnak együtt maradni, Sallytól igen távol áll a gondoskodó anya és feleség szerep, színpadra vágyik, ezért törvényszerűen árulja és hagyja el Cliffet. (Pedig a kezdő íróban Mohácsiék a későbbi világklasszist is felvillantják, amikor Sally értetlenkedve olvassa fel az írógépből kitépett papírról, hogy „Egy Gyűrű mind fölött, Egy Gyűrű kegyetlen...”. Micsoda hülyeség – mondja bosszúsan. Ahelyett, hogy rendes munkát vállalna.) *Czakó Julianna* az előadás elején nem a lépcső tetején jelenik meg dívaként, hanem oldalról, még egy színpalack mögötti vita utolsó mondataival esik be a színpadra. Az utolsó jelenetében aztán felülről, a vadító vörös ruhában lesétálva énekl el a címadó dalt, hogy mire leér, felmorzsolja a kétségbeesése és a saját árulása.

Harsányi Attila Konferansziéja a másik emlékezetes alakítás. Nem a már többször látott, a maszk mögött kiismerhetetlen kívülálló. Fokozatosan látatja meg a maszk mögötti embert, a világ beborulásával

párhuzamosan a Konferanszié elkomorodását, és végül kilépését abból, amivé a Kit Kat a külvilággal párhuzamosan vált. A zenés-táncos számokban, a közönséggel való kommunikációban pedig egy elrajzolt, spród humorú clown.

A Schneider kisasszony – Schultz úr párost *Máhr Ági* és *Szegedi Dezső* játsszák. A későn jött, megszolgált szerelem éteri idillje helyett két hús-vér ember a testiséget is újra felfedező kapcsolatának alakulását látjuk. A drámai jelenetekben a legerősebbek: a klubban játszó, balul végződő eljegyzésben, és akkor, amikor Schneider kisasszonyt legyőzik a saját félelmei, és elküldi Schultz urat. *Fandl Ferenc* Ernst szerepében a jovialis barát képéből indítva válik fokozatosan ijesztő házizsarnokká. Éppen e cikk megírásának napján hozta nyilvánosságra a Színházi Kritikusok Céhe a kritikudíjra jelölt előadások listáját. A *Kabaré* is szerepel rajta, a legjobb zenés/szórakoztató előadások hármában. Zenésnek zenés a miskolci előadás, de az összkép, amit magunkkal viszünk, különös tekintettel a finálé hátborzongató képére egy egyszínűvé lett országról, a legkevésbé sem szórakoztató.